

Izbija vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIX Cena lista je \$8.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1979. CHICAGO 23. ILL., PETEK, 24. JANUARJA (JANUARY 24), 1947 Subscription \$8.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 17
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Francija predlagala ustanovitev konfederacije nemških držav

Note dostavljene vladam treh velesil. Jugoslavija, Čehoslovakija in Belgija sestavile seznam zahtev

London, 23. jan.—Francija je dostavila noto Ameriki z obrišom nove ustave za Nemčijo. Njen načrt določa konfederacijo za Nemčijo. Vsa oblast naj bi spadala v območje separatnih nemških držav, te pa naj bi delegirale gotove funkcije federalni vladi. Slični noti sta bili dostavljeni sovjetski in britski vladi.

Nemčija ne bi imela parlamenta, temveč le državne zbornice. Člane zbornice bi imenovali separatne nemške države. Načelnik vsake države naj bi dobil tital federalnega predsednika. Izvolila naj bi ga državna zbornica. Njegov termin naj bi trajal eno leto. Predsednik naj bi imenoval člane federalne vlade.

Federalno vlado naj bi tvorili zunanji minister, ekonomski in poljedelski sveti, finančni, živilski, prometni in poštni ministri. Vse druge vladne funkcije naj bi prišle v območje držav. Vsaka država naj bi prevzela odgovornost za vzgojo, sodišča in javno zdravje.

Francoska nota pravi, da Nemčija ne sme postati centralizirana država, ker bi kot taka lahko ponovno osvojila militaristične in imperialistične ideje in ogražala mir. Francoski načrt prepoveduje združitve dveh ali več nemških držav. Vsaka država naj bi imela pravico izmenjave diplomatskih predstavnikov z drugimi državami. Federalna vlada bi lahko vodila pogajanja glede sklenitve mednarodnih pogodb.

Glavni namen francoskega načrta je maksimalna decentralizacija oblasti v Nemčiji. Načrt sta podprli Belgija in Holandija. Rusija je zavzela nasprotno stališče. Ona je za ustanovitev centralizirane nemške države, kar je tudi želja večine Nemcev. Gotovo je, da se Amerika in Velika Britanija ne strinjata s Francijo in da bosta zavrnili njen načrt glede ustanovitve konfederacije nemških držav.

Tri države — Jugoslavija, Čehoslovakija in Belgija — so sestavile seznam zahtev, katere bodo predložile pomočnikom zunanjih ministrov štirih velesil, ki so se sestali na konferenci v Londonu. Zahtev se nanašajo na nemško mirovno pogodbo.

Belgija je že izročila dve spomenici pomočnikom. Čehoslovakija je naznanila, da bo tudi dostavila spomenico pomočnikom. Mladen Iveković, predstavnik Jugoslavije, bo nastopil pred pomočniki jutri.

Čehoslovakija zahteva nemško ozemlje v obsegu 509 kvadratnih milj, na katerem živi 25.000 ljudi. Predlagala je tudi vključitev klavzule v nemško mirovno pogodbo, katere naj bi razveljavila monarkovsko kupčijo. Na podlagi te kupčije je Hitler dobil krkonoske pokrajine. Čehoslovakija naj bi dobila tudi svobodne dostop do Breme na in Hamburga, nemških luk in pravico do plovske po nemških rekah. Te so Elba, Oder in Rena. Čehoslovakija se je izrekla za razpust nemških kartelov, zemljiške reforme, podražlje-

nje nemških industrij in za zavezniško kontrolo nemške zunanje trgovine, kreditov in investicij.

Jugoslovanski reprezentant Iveković bo kritiziral počasnost dostavljanja nemških reparacij, ki bo nastopil pred pomočniki zunanjih ministrov. Izjavil bo, da je 18 držav izgubilo narodno bogastvo v vrednosti \$53,400,000,000 kot rezultat agresije nacijske Nemčije in da so dobile odškodnino, ki predstavlja le dve desetinki enega odstotka omenjene vsote.

Izgube Jugoslavije v vojni proti Nemčiji in njenim satelitom znašajo \$9,100,000,000, dočim vsota reparacijskih plačil Jugoslaviji znaša le \$3,500,000. Iveković bo vložil tudi pritožbo proti Ameriki, Veliki Britaniji in Franciji, ker niso zasegle nemškega premoženja v tujini. Nemško premoženje je tudi v Španiji, Argentini in Turčiji. Iveković bo zahteval razdelitev tega premoženja med države, ki so se borile proti Nemčiji v vojni.

Britske žrtve v Palestini razkrite

London, 23. jan. — Arthur Creech Jones, minister za kolonije, je razkril, da je bilo 73 britskih vojakov, policajev in civilistov ubitih v Palestini lansko leto. Nihče izmed njih, ki so odgovorni za ubitje, ni bil kaznovan.

Več tisoč židov dospelo v Palestino

Pariz, 23. jan.—Besednik židovske organizacije je dejal, da se je čez 21,000 evropskih židov vtihotapilo v Palestino. Prevoz je aranžiralo židovsko odporno gibanje. Žide je pripeljalo v palestinske luke 25 parnikov.

Poljski teroristi obsojeni v smrt

Varšava, Poljska, 23. jan.—Poljska vojska sodišča so obsodila 18 Poljakov v smrt. Obtožnica jim je očitala udeležbo v terorističnih aktivnostih. Poročilo pravi, da so bili vsi obsojenci člani kmečke stranke, katere vodja je Stanislav Mikolajczyk.

AMERIKA SAMA KOT ZAGOVORNIKA KAPITALISTIČNEGA GOSPODARSTVA

San Francisco, Cal., 23. jan.—Edward A. O'Neal, predsednik Zveze ameriških farmerjev, je dejal, da je ameriški način življenja na preizkušnji. Amerika je skoro osamljena kot zagovornica svobodne ekonomije, v kateri imajo privatna podjetja vso priliko za razmah.

O'Neal je govoril na letni konvenciji svoje organizacije, na katero je prišlo čez dva tisoč delegatov. Naglasil je med drugim, da mora Amerika demokratsirati, da na podlagi demokratičnih načel lahko producira več dobrin za ljudstvo kot katere koli druga država na svetu. Pokazati mora, da lahko vzdržuje ekonomsko in socialno blaginjo na visoki točki. Na ta način si bo zajamčila respekt s strani drugih držav.

Drugi govorniki, ki so nastopili na konvenciji, so poudarjali, da je padec cen pridelkov neizbežen. V zadnjih šestih letih so farmerji lahko prodajali pridelke po najvišjih cenah v zgodovini dežele. Svetovali so konvenciji, naj osvoji program v interese farmerjev. Glavne točke programa naj bi bile:

Vzdrževanje normalne žitnice in stabilizacije cen.

Trdno ekonomsko ravnotežje med delavci in delodajalci.

Raztegnitev programa poljedelske raziskave.

V teku diskuzij o konfliktnih med delavci in delodajalci je O'Neal naglasil, da bo moral kongres nekaj storiti za preprečitev stank v industrijah. Dejal je, da so stavke orožje džungle in da jih Amerika ne sme tolerirati. Javno mnenje bo priskalo na kongres za akcijo.

N. E. Dodd, pomožni poljedelski tajnik, je v svojem govoru opozoril delegate, da morajo biti pripravljeni na padec izvoza ameriških živil v zunanje države. Sedanje cene se ne bodo vzdrževale po padcu izvoza. Zveza reprezentira čez milijon farmerskih družin v poljedelskih državah.

Domače vesti

Smrt članice

Kansas City, Kan.—Dne 18. jan. je umrla Antonija Bratko-vič, članica društva 408 SNPJ in SZZ. Stara je bila 56 let, doma od Šentjerneja, Dolenjsko, v Ameriki 30 let. Tukaj zapušča dva sinova in dve hčeri. Starejši sin se nahaja na Japonskem in služi pri mornarici, mlajši pa je v Californiji. Mož ji je umrl pred 8 leti. Preostalim izreka društvo sožalje.

iz Minnesote

Duluth, Minn. — V bolnišnici St. Mary se nahaja Frank Mrvich iz Eveletha, ki se je moral podvreči operaciji.—V Eveleth se je vrnila iz starega kraja mrs. J. Janc, ameriška državljanica. Tam je bila osem let, vse čas vojne. Živela je v Turjaku.

Ruski general zanič kršenje dogovora

Kontroverza o industrijski produkciji

Berlin, 23. jan.—General P. A. Kuročkin, pomožni ruski general za Nemčijo, je zanimal, da je nedavno naznanilo sovjetske vojaške vlade, da se bo produkcija v ruski okupacijski coni podvojila ali potrojila, kršenje dogovora, katerega so sklenile štiri okupacijske sile.

Kuročkin je zanimal kršenje dogovora na seji članov odbora za koordinacijo, ki so ga ustanovile zavezniki avtoritete. Zvišana produkcija se ne tiče vojnih tovarn in ne potencialnih vojnih tovarn, temveč le onih, ki so udeležene v produkciji potrebščin. Slednje tovarne so izvzete iz aplikacije dogovora.

Izjava ruskega generala je odgovor generalu Luciusu D. Clayju, ki je bil nedavno izmenovan za ameriškega vojaškega generala v Nemčiji. Clay bo zahteval pojasnila od ruskih avtoritet.

Ali se bo Clay zadovoljil z deklaracijo ruskega generala, ni znano.

Italijanski fašist se zagovarja

Zadeva umora socialista Matteottija pred sodiščem

Rim, 23. jan.—Francesco Giunta, eden izmed štirih fašistov, ki so obtoženi odgovornosti za umor Giacoma Matteottija, voditelja italijanskih socialistov, l. 1924, je pred sodiščem zanimal krivdo. Dejal je, da ni bil udeležen v umoru in da je bil prijatelj umorjenega socialista in da ga je svaril pred njegovo usodo.

Obravnava proti obtoženim fašistom se vrši v justični palači. Prosekutor je zahteval dosmrtno ječo za obtožence. Socialist Matteotti je ogražil fašistično vlogo diktatorja Mussolinija. Trditve, da je umor odredil Mussolini, se vzdržuje.

Matteotti je izginil na dan, ko je imel razkriti finančne sleparije Mussolinijevega režima v parlamentu. Njegovo razmesarjeno truplo je bilo najdeno nekaj dni pozneje v jarku v bližini brega reke Tibere v Rimu.

Giunta je bil tajnik fašistične stranke in predsednik fašistične zbornice, kakor tudi guverner po italijanskih četah okupirane Dalmacije. Pred sodiščem je izjavil, da je nedolžen. Drugi obtoženci so Amerigo Domini, Osvaldo Poveromo in Cesare Rossi.

De Gasperi bo formiral novo vlado

Preprečenje napadov s strani komunistov

Rim, 23. jan.—Formiranje tretje italijanske vlade v trinajstih mesecih je bilo spet poverjeno Alcideu de Gasperiju kot premierju. De Gasperi je vodja stranke krščanskih demokratov, ki ima oporo pri Vatikanu in Ameriki.

De Gasperi je, kakor izgleda, zmagal v borbi proti komunistom. On bo skušal preprečiti napade komunistov na vlado. Vprašanje je še, ali bo uspel v svojih prizadevanjih. Komunisti, združeni s socialisti, predstavljajo veliko in močno politično silo v Italiji.

Komunisti so kovali politični kapital z napadi na vlado, čeprav so bili njeni člani. De Gasperi jih bo skušal izločiti, čeprav ve, da bo naletel na opozicijo pri socialistih. Voditelji socialistične stranke so že izjavili, da ne bodo šli v nobeno vlado, iz katere bi bili komunisti izključeni.

Ameriški general svari Korejce

Washington, D. C., 23. jan.—Državni departmet je naznanil, da je general John R. Hodge, poveljnik ameriških čet v južni Koreji, posvaril nekatere korejske grupe pred širjenjem protiameriške propagande. Koreja je še vedno razdeljena. Južni del države je pod ameriško okupacijo, severni pa pod rusko okupacijo. Zdaj so bili storjeni novi poskusi za obnovu pogajanj med ameriški in ruski avtoritetami glede kooperacije. Pogajanja, ki so se vršila zadnje pomlad, so se razbila.

Nov konflikt med britsko vlado in delavci

London, 23. jan.—Možnost novega konflikta med delavsko vlado in unijami stavbnih delavcev se je pojavila. Te unije imajo 750,000 članov, ki zahtevajo zvišanje plače. Vlada je prej naznanila, da je za zvišanje plač le onim delavcem, ki bodo zvišali produkcijo.

RAMADIER FORMIRAL KOALICIJSKO VLADO

Socialisti dobili devet pozicij v kabinetu

BIDAULT JE ZUNANJI MINISTER

Pariz, 23. jan. — Socialistični premier Paul Ramadier je naznanil formiranje koalicijske vlade, v kateri imajo vse vodilne francoske stranke reprezentante. Te so socialistična, republikanska (katoliška) in komunistična. Pogajanja glede ustanovitve nove vlade so trajala pet dni.

Socialisti so dobili devet pozicij v kabinetu, komunisti pet, republikanci pet, neodvisni republikanci pa dve poziciji. Francija je prvič po sedmih letih dobila popolno ustavno vlado.

Socialistični ministri so Felix Gouin, Edouard Detreux, Robert La Coste, Henri Tanguy-Prigent, Marius Moutet, Andre Philip, Jules Moch in Marcel Naegelen.

Komunistični ministri so Maurice Thorez, R. Billoux, Ambroise Croizat, Georges Marrane in Charles Tillon. Billoux ima pozicijo ministra narodne obrambe.

Republikanski ministri so Georges Bidault, Robert Schuman, Pierre Teilhard, Paul Coste-Floret in Jean Tournau. Bidault ima pozicijo zunanjega ministra. Neodvisna republikanica sta Louis Jacquinot in Marcel Doelore.

Voditelji republikanske stranke so vodili borbo proti imenovanju komunistov za obrambnega ministra, v čigar področje spada kontrola armade, mornarice in letalske sile. Ta borba je zavlekla formiranje vlade. Ramadier je dal koncesijo republikancem z ustanovitvijo malega obrambnega kabineta, katerega tvorijo trije ministri, reprezentanti republikanske, komunistične in neodvisne republikanske stranke. V področje teh ministrov spada koordinacija narodne obrambe.

Bidault je že imel pozicijo premierja in zunanjega ministra. Kot zunanji minister je reprezentiral Francijo na konferencah zunanjih ministrov štirih velesil. On se bo udeležil konference zunanjih ministrov velesil, ki se bo pričela v Moskvi 10. marca.

Resolucija o neodvisnosti Indije

Novi izgredi izbruhnili v Kalkuti

New Delhi, Indija, 23. jan.—Ustavna skupščina pod dominacijo Hindutov je soglasno sprejela resolucijo za ustanovitev neodvisne in suverene indijske republike. Skupščina je naznanila, da ne bo čakala na odločitve Muslimanske lige, ki se je izrekla proti udeležitvi diskuzij o neodvisnosti Indije.

Muslimanska liga vztraja pri zahtevi za ustanovitev separatne muslimanske države v Indiji. Resolucija je pred šestimi tedni predložil skupščini Jawaharlal Nehru, vodja vseindijske kongresne stranke. On je dejal, da se delo ne bo zavlačevalo zaradi opozicije Muslimanske lige.

(Veščaki o Indiji v Londonu so izjavili, da sprejeta resolucija nima legalne podlage. Ta je izraz mnenja skupščine. Ne-ki uradni britske urada za Indijo je dejal, da resolucija ne določa datuma za razglas neodvisnosti Indije.)

Nehru je dejal, da še vedno upa, da bodo voditelji Muslimanske lige revidirali svoje stališče.

Kalkuta, Indija, 23. jan.—Novi izgredi so izbruhnili v tem mestu. Britska mobilna policija je bila poslana v akcijo. Tri osebe so bile ranjene v bitki s policijo.

Izgredi so sledili, ko so policaji napadli indijske dijake, ki so aranžirali demonstracije v znak simpatije napram rebelnim domačinom v francoski Indokini. Policaji so streljali na dijake. Eden je bil ubit, 50 je bilo ranjenih in čez dvesto aretiranih.

V Kalkuti so zastavkali cestni železničarji, ko je bila njihova zahteva za zvišanje plače in izboljšanje delovnih pogojev odbita. V stavki je zavojevalih 8,000 železničarjev.

Kitajska poslala protest francoskemu poslaniku

Nanking, Kitajska, 23. jan.—Kitajski zunanji minister Wang Shihchieh je poslal protest francoskemu poslaniku zaradi aktivnosti francoskih čet na otokih grupe Paracel. Izjavil je, da ti otoki spadajo pod suvereniteto Kitajske. Protest je sledil poročilu, da so se francoske čete izkrcale na omenjenih otokih. Poslanik je odgovoril na protest z deklaracijo, da so aktivnosti francoskih čet na otokih v soglasju s instrukcijami francoske vlade.

POROČILO O NAPREDKU V SOVJETSKI UNIJI

Industrije izkazujejo uspehe v produkciji

SUSA POVZROČILA OGOROMNO ŠKODO

Moskva, 23. jan.—Državna načrtna komisija je objavila poročilo o napredku, ki je bil dosežen v sovjetskem gospodarstvu v preteklem letu, v prvem letu nove petletke, katere cilj je rekonstrukcija. Poročilo je bilo objavljeno na dan 23-letnice smrti Lenina, vodilnega duha boljševiške revolucije, ki je strmoglavila carizem v Rusiji. Sovjeti proslavljajo obletnico ne samo kot spomin na Lenina, temveč tudi kot dan, ki zahteva pregled dogodkov in sprejetje dobrih zaključkov.

Poročilo izkazuje napredek skoro v vseh ozirom. Produkcija dobrin vseh vrst se je povečala, potniški in tovarni promet na železnicah se je dvignil in temeljne industrije so zgradile nove enote. Produkcija premoga, železa in jekla se je zvišala.

Načrtna komisija ni prezrla ogromne škode, katero je povzročila suša. Bila je največja v 50 letih. Prizadete so bile vse bogate poljedelske pokrajine od Moldavije do reke Volge. Med temi je Ukrajina.

Zaradi suše je bil pridelek žita, sladkorne pese in drugih živil nižji v preteklem letu nego l. 1945. Vlada je morala prisločiti na pomoč ljudem v prizadetih pokrajinah.

Industrijska stran v poročilu načrtno komisije je skoro v vseh ozirom zadovoljiva. Štirinajst branž ekonomskega ministrstva je prekosilo produkcijske kvote. Med temi so premogovna, oljna, kemična, kovinarska in elektrarska industrija. Najboljši rekord je dosegla industrija papirja. Industrija poljedelskih in gradbenih strojev je dosegla samo 77 odstotkov določene kvote.

Z ozirom na ekonomsko bodočnost Svjetske unije je značilno dejstvo, ki razkriva, da je produkcija strojev za težke industrije prekosila določeno kvoto za 50 odstotkov. Industrija orodja je dosegla 98 odstotkov določene kvote.

Konferenca reprezentantov oljnih kompanij

London, 23. jan.—Tajni razgovori so v teku med reprezentanti ene francoske in dveh ameriških oljnih kompanij. Slednji sta Standard Oil Co. of New Jersey in Socony-Vacuum Oil Co. Francoska kompanija je zapretila s tožbo proti ameriškim kompanijam zaradi kratkiranja njihovih pravic v zvezi z izkoriščanjem oljnega polja v Iraku.

Zivljenje senatnemu odseku podaljšano

Washington, D. C., 23. jan.—Republikanci v senatu so zmagali v prvi borbi. Izsilili so sprejete predloge, da se življenje odseku, kateremu je bila poverjena preiskava programa narodne obrambe, podaljša za eno leto. Predlog je bil sprejet z 49 proti 43 glasovom.

Sporazum med unijo in korporacijo

New York, 23. jan.—Publikacija Iron Age, glasilo jeklarstva industrije, je naznanila dosedanji sporazum med jeklarstvo unijo CIO in korporacijo U. S. Steel. Glavna vprašanja glede plače in delovnih pogojev so bila izravnanja.

Unija ADF preklicala stavko

Chicago, 23. jan.—Unija tapetnikov, včlanjena v Ameriški delavski federaciji, je preklicala stavko proti Kroehler Mfg. Co. Naznanila je dosego sporazuma glede sklenitve nove pogodbe. Kompanija je pristala na zahtevo glede zvišanja plače in izboljšanja delovnih pogojev. Stavka je trajala pet mesecev.

FRANCOZI IZGUBILI KONTROLO V JUŽNEM DELU INDOKINE

Pariz, 23. jan.—Poročila omenjajo izjave uradnikov v južnem delu Indokine, da so francoske avtoritete izgubile kontrolo tamkaj z izjemo nekaterih mest. Predsednik Hoach v Saigonu je izjavil pred člani vladnega sveta, "da se je teror poostil in da so dogodki močnejši kot mi."

Član sveta Ngoi je dostavil: "Nobene varnosti ni v notranjosti province Dans. Samo glavno mesto te province je pod kontrolo francoskih avtoritet. Gospodar položaja je nevidna vlada."

V Pariz dospela vest pravi, da so rebelni domačini razdeljali del železniške proge med Saigonom in Mythom. Dovož premoga v Saigon je bil ustavljen in električne centrale ter več drugih industrij bo moralo ustaviti obrat.

Pristaniščno mesto Annam je obkroženo po rebelni sili. Francoska vojska posadka je v pasti in preti ji nevarnost uničenja. Vlada v južni Indokini je bila ustanovljena v juliju preteklega leta kot enota predlagane francoske federacije v Indokini. Južna Indokina vključuje najbogatejšo provinco. Ljute bitke med francoskimi četami in rebeli se nadaljujejo.

R. Moutet, francoski minister za kolonije, se je vrnil v Pariz iz Indokine. Pred člani sveta za narodno obrambo je priznal, da je situacija v Indokini resna. Francija ima v Indokini 116,000 vojakov, toda ta sila mora biti ojačana.

Jugoslovanski ataše v Atenah odpoklican

Atene, Grčija, 23. jan.—Vlada je naznanila, da je Jugoslovanska odpoklicala svojega vojaškega atašea iz Aten in pozvala Grčijo, naj odpokliče njenega atašea iz Beograda. Premier Caidaris je dejal, da ne ve, kaj se skriva za potezo jugoslovanske vlade.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združena država (vsena Chicago) in Kanada \$2.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inostranstvo \$8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Člene glasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drama, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil pošiljnico.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

POROČILO S KONFERENCE SLOVENSKEGA NARODNEGA DOMA.

(Dalje in konec)

Cleveland, O. — "Slovenski narodni muzej obiskuje vedno več ljudi, posebno v poletnem času in to iz vseh držav Amerike in Kanade, pa tudi iz Evrope in drugih krajev sveta. Med obiskovalci so tudi prominentni strokovnjaki raznih ved, kot profesorji, zgodovinarji itd. Naša dolžnost mora biti, da bo muzej v bodoče čist in lepo urejen, posebno v poletnem času, da bodo obiskovalci odnesli najboljši vtis. Za sedaj se v muzeju najbolj rabi velike omare za knjige in vezane revije, pa tudi še dosti razne druge opreme in izboljšave, posebno se nujno potrebuje več elektrike za izboljšanje razsvetljave. Za muzej se potrebuje tudi delavnica, da bi se vse delo izvršilo tam in samo izvršeno, čisto blago nosilo v muzejske prostore.

V februarju 1943 leta je bilo sklenjeno, da se tisto jesen, oziroma v novembru izvede prvo splošno kampanjo za prispevke v podporo muzeja po vsej Ameriki med slovenskimi društvi, organizacijami in narodnimi domovi itd. Tistega leta na jesen sem zbolel in kolekto se je avtomatično odložilo potem vse do lanskega leta. Na seji prosvetnega kluba SND v marcu 1946 leta se je ponovno sklenilo, da se izvede tako kolekto v novembru, kar se je tudi izvršilo. Med 20. in 25. novembrom je bilo razposlanih okrog 1,200 prošenj na slovenska podporna društva naših organizacij kot SNPJ, KS-KJ, ABZ, SDZ in ZSZ, na nekatero narodne domove, samostojna društva in nekaterim trgovcem in profesionalcem. Končno je prošnja prekalu zmanjkalo in jih nisem mogel poslati vsem, katere sem imel še na mislih. S tem v zvezi je bilo tudi precej dela in pri pisanju naslovov mi je veliko pomagala hčerka Joyce in njena prijateljica.

Od 1. decembra 1946 do 7. jan. 1947 se je na prošnje odzvalo od SNPJ 91 društev in tri federacije; Slovenska dobrodelna zveza in 17 društev te organizacije, ki posluje samo v državi Ohio; 16 društev Ameriške bratske zveze; 10 društev Kranjsko-slovenske katoliške jednote; 2 društvi ZSZ, kot tudi precej posameznikov, tako da je kampanja prinesla do sedaj okrog \$800. V skupnem je imel Slovenski narodni muzej v letu 1946 dohodkov darov v vsoti \$1,451.52; stroškov pa je bilo v istem času \$661.21. Od leta 1945 je bil prenos muzejske blaginje v vsoti \$855.00. Čisti preostanek blaginje Slovenskega narodnega muzeja dne 7. januarja 1947 je bil \$1,825.31. Nadzorniki Slovenskega narodnega doma John Pollock, mrs. Josephine Zakrajšek, Andrew Turkman, John Filipič in Anton Zupan so pregledali račune dne 7. januarja 1947 in jih našli v redu, kar potrjujejo s svojimi lastnorčniimi podpisi, kot je o tem že poročal direktor in predsednik nadzornega odbora SND John Pollock.

Na tem mestu naj bo izrečena prisrčna zahvala vsem društvom, narodnim domovom in posameznikom, vsem, kateri ste prispevali in darovali kakšno vsoto v sklad Slovenskega narodnega muzeja ali slovenske šole SND. Ideja Slovenskega narodnega muzeja je bila tokrat tudi toplo pozdravljena od strani angleško poslujočih društev SNPJ, ABZ in SDZ organizacij, kar me še prav posebno veseli, ker sem sedaj uverjen, da bodo tukaj rojeni Slovenci, in potomci Slovencev cenili to zgodovinsko zbirko in vodili ustanovo muzeja še naprej, ko nas več ne bo. Angleško poslujoča društva naših bratskih podpor-

težavami kot katera koli izmed teh vlad, kajti Poljska je bila med najbolj porušeni in uničeni državami. Poleg tega pa ji meče polena pod noge tudi Cerkev, ki je toliko močna in zasidrana, da še vedno uživa vse stare privilegije in vsa veleposestva, čeprav so v nasprotju z interesi delovnega ljudstva. Vse to pomeni, da se Poljska še ne bo notranje pomirila in stabilizirala in da bo tam še veliko homatij.

Valec stavke londonskih tovornih šoferjev je vlada poslala krajevo gardo (ali nekaj podobnega), ki je prevzela razvažanje mesa in klavnice v trgovine. Delavska vlada je s tem drognila v srbeno-gnesdo in voznikom se je v simpatični stavki pridružil tisoče delavcev, med temi tudi pomolaki v Londonu. Štrajkolomstvo posebno s strani vojaštva se angleškemu delavstvu na vsaj črti upira.

nih organizacij so posamezno prispevala večje vsote v podporo muzeja kot pa slovenska društva.

Zahvalim se tudi vsem tistim, ki ste mi kaj pomagali pri delu v pretečenem letu pri urejanju časopisa. Pristržno zahvalo in priznanje gre tudi vsem tistim številnim prijateljem, ki ste pomagali zbirati v pretečenih letih obilne davčne znamke, ker to je bila tudi velika finančna pomoč muzeju. V letu 1946 smo prejeli od države Ohio za te znamke \$146.25, v petih letih pa skupno \$838.63. Res je s štejetem znakom veliko dela, vendar si ne morem misliti, s čim bi nudomestili dohodke davčnih znamk. Zato se priporočam, da tudi še v bodoče zbirate te znamke in jih darujete v podporo muzeju.

Rad bi videl, da bi se več domačinov odzvalo in da bi prišli ogledati si naš Slovenski narodni muzej, da bi vsaj vedeli, kako stvar izgleda. In kadar pridejo obiskovalci iz zunanjih mest, pripeljite goste na ogled muzeja. Ljudje radi vidijo kaj zanimivega in naš Slovenski narodni muzej je vreden, da ga pride pogledat vsak ameriški Slovenec vsaj enkrat na leto.

Ostanite naklonjeni še tudi v bodoče slovenski šoli, muzeju in vsem kulturnim ustanovam pod streho Slovenskega narodnega doma. Hvala!—Erazem Gorshe, tajnik.

Poročilo je bilo med živahnim ploskanjem sprejeto. Ravno tako je zanimivo tudi poročilo učiteljice slovenske šole SND mrs. Josephine Petrič, ki je sledeče:

"Ko je v jeseni vsled nenadnega odhoda Tončka Simčičeve iz mesta, slovenska šola SND ostala brez inštruktorja, in ker je uprava SND želela, da se ta za našo slovensko zavest potrebna ustanova še ne ukline, sem na pobudo Erazma Gorshe prevzela ta posel z dnem 9. novembra. V šolo se je v tej sezoni vpisalo 40 učencev, ki so po svoji zmožnosti razdeljeni v tri razrede.

Dopoldanski razred posejajo oni, ki pohajajo v šolo že drugo leto in so v starosti od 10 do 12 let in vsled tega že kar preveč domači, da je treba precej dobre volje in prizanesljivosti, da se z njimi izhaja in kar ne morejo prenesti muke dve urnega mirnega sedenja in učenja.

Popoldanski razred začetnikov v starosti od 8 do 10 let pa je lepo poslušen in ukažen, da je veselje delati z njimi, le da nekateri izmed njih še prav nič ne znajo slovensko in jih je

treba seznanjati z vidnimi predmeti. Ta razred poseja tudi 10-letni deček s svojo mamico, ki ni Slovenka, ki pa je skozi svojega moža, ki je poznan družstvenik v Euclidu, spoznala, kako fajn ljudje smo Slovenci in se je zavzela, da se bo naučila slovenščine in že kar dobro napreduje.

Nadaljnja atrakcija prvega razreda je tudi lepo 20-letno dekle, mladenka iz Euclida. Gotovo ima tudi ona svoj poseben vzrok, da hoče postati prava Slovenka, a ga do sedaj še ni izdala. Opažam, da se vsem zdi naša slovnica zelo težka, dvojnana jim je popolnoma odveč. Menda valec tega, ker je v angleščini ne poznajo.

Tretji razred poseja samo pet učencev in to so oni, ki se že od malega uče jezika svojih staršev, bodisi doma, pri pevskih zborih ali v slovenski šoli. Ti pišejo, čitajo in sestavljajo naloge že tako spretno, da je veselje. Na teh se tudi opaža, da je slovenska šola s pomočjo zainteresiranih staršev vcepila med otrokom zdrave mladike, ki se razvijajo v močno rast v pravcu, v katerem je bila slovenska šola ustanovljena in ki bo v prvi vrsti koristila otrokom samim in potom njih seveda tudi naši skupnosti.

V dvomesečnem času mojega udejstvovanja sem spoznala, da je nemogoče zaznamovati dober uspeh brez sodelovanja staršev. Njih skrb bi morala biti, da pošljejo otroke redno v šolo, kar pa se žal ne dogaja. Komaj ena tretjina otrok je stalno navzoča. Eni pridejo vsako drugo soboto, drugi vsako tretjo. Imajo pa pripravljene vsakovrstne izgovore. V enem slučaju je bila bolezen stare mame vzrok 9-letnemu učencu, da ni mogel v šolo. Ugotovila sem tudi, da so deklice 95 odstotkov bolj marljive, poslušne in ubogljive kot dečki.

Ker naša šola nima na razpolago odgovarjajočih učnih knjig, je Erazem Gorshe, tajnik šole, sestavil in oskrbel učno gradivo, kar mi je v veliko pomoč in tudi otrokom ugaja ta način učenja, ker vsak dobi po en iztis naloge vsako soboto na novo, ki je po vsebini raznolika in zanimiva in ta naloga potem ostane otrokova last. Pomagamo si tudi z dr. F. J. Kernovim berilom, slovenskim abecednikom in z mladinskimi revijami iz domovine, kjer je zlasti najti zanimive pesmice, katere se otroci nauče na pamet in se s tem vadijo v izgovarjavi.

Končno želim izreči Mr. Gorshe toplo zahvalo za njegovo prijaznost, ker mi je s svojimi izkušnjami in nasveti vselej dobrohotno na razpolago. — Josephine Petrič.

Poročilo učiteljice mrs. J. Petrič je bilo med živahnim aplavzom sprejeto.

Ker se mi zdi zelo važno, da bi se v vsakem Slovenskem narodnem domu moralo gojiti tudi prosveto, zato naj bo javnosti znano, kako se mi ubijamo s temi problemi pri našem Slovenskem narodnem domu. Treba je pomniti to, da je slovenska šola povsod najpotrebnejša in je podlaga vsemu nadaljnjemu razvoju v prosvetnih rečeh. Zato ne morem nikdar dovolj močno poudariti, kako ogromne važnosti je za otroke slovenskih staršev, da bi se pričeli jezika svojih staršev, kar bo kdaj vsakemu še prav prišlo. Vsak naj bi začel najprvo pri svojem narodnostnem jeziku, v našem slučaju slovenskem, ki da vsakomur ključ v roke do znanja drugih slovenskih jezikov. Danes se ne more več potiskati v kot Slovane, katerih veja smo tudi mi. Zato je res žalostno, da v našem Clevelandu, kjer nas je toliko Slovencev, obiskuje slovensko šolo SND samo 40 učencev in še ti neredno. Kakšna zanikarnost je med nami! Pa še to: Slovenska šola je brezplačna, ker društva in nekateri posamezniki darujejo vsote za njeno vzdržavo. Kljub temu slovenski Cleveland zmora samo 40 učencev, ki so pripravljani učiti se slovenščine. Krivda gotovo ni na otrokih, pač pa na starših! Dokler se roditelji ne bodo brigali za izobrazbo svojih otrok, bo vsako prizadevanje od naše strani neuspešno. Le s sodelovanjem staršev otrok, se bo doseglo uspeha. Ako ne bo več otrok v slovensko šolo, bo tudi konec pevskim zborom, slovenski dramatik in našemu časopisu. Narodni domovi bodo ostali samo še pivnice, to je vse. Zdravite se, Ti in Ti in Vi, pošljite svoje otroke v slovensko šolo, ali pa začnite s svojo šolo v svojem domu!

Erazem Gorshe, tajnik Slov. nar. muzeja in šole.

IZ BARBERTONA

Barberton, O. — Leto 1946 je za nami in pozabili bomo na vse težave, ki smo jih bili deležni v prejšnjem letu. Razni časnikarji in radijski komentatorji nam zagotavljajo prosperiteto v l. 1947, kapitalisti pa delajo račune o dobičku, ki znaša na milijone na vsakega. Drugače je z delavci! Mnogi nimajo dovolj denarja, da bi plačali in poravnali svoje obveznosti za prošlo leto.

Lista za listom pada. Dne 19. decembra je preminul naš pionir Joe Jerman, star 73 let, doma iz okolice Črnomlja. Tukaj zapuščila soprogo in dva sinova. Bil je član društva št. 44 ABZ.

Tukajšnje dramsko društvo Slovenija je po petih letih zopet oživilo in bo dne 1. februarja vprizorilo igro "Mož gospodinje" v dvorani samostojnega društva Domovine na 14. cesti. Začetek programa ob sedmih zvečer, po igri pa bo sledila prosta zabava in ples. Igrala bo izvrstna godba "Happy Hearts".

Vabimo občinstvo na veliko udeležbo. Vsem bo dobro postreženo. Dramsko društvo Slovenija je vedno pripravljeno pomagati vsaki dobri stvari, zato zasluži sodelovanja in uvaževanja naših vseh. Naj še omenim, da je darovalo tudi \$100 za otroško bolnišnico v Sloveniji. Torej na veselo in gotovo svidenje! Frank Likovich, predsednik.

GLAS IZ LINDENA

Linden, N. J. — Pisateljica Katka Zupančičeva piše v Proletarcu, da Slovenci nimamo svetnikov, torej nas tudi v nebesih zastopavljajo. Američani pa so utekli v nebesa z materjo Cabrini, ki je italijanske narodnosti.

Morda so se utihotapili v nebesa nekateri slovenski duhovniki, na primer škof in misijonar Friderik Baraga, Trobec, J. Stariha in Vertin. Zadržna dva sta bila Belokranjca. Seveda, če te naše može kaj upoštevajo v nebesih, pa ne vem.

Tone Tomšič iz Californije je že dvakrat prevozil Ameriko v družbi njegove žene. Čestitam yama, ker imata še toliko poguma! Vidim, da se dobro razu-

meta in drug drugega spoštuje, ta v tem železnem jarmu. Če bi še kdaj vozila po ameriških cestah, potem se oglasi tudi pri nas v New Jerseyju. Tukaj skozi pelje cesta št. 25 in po njej prevozi vsak dan 55,000 osebnih in tovornih avtomobilov. Ta cesta vodi skozi vso Ameriko in pelje čez reko Hudson in Holandski predor v veliki New York. Torej, če bi se vozila po tej cesti, se bi lahko gredo ustavila v Elizabethu in Lindenu. Mi smo blizu te velike ceste.

Ob tej cesti v Lindenu je velika tovarna General Motors Co. V njej izdelujejo avtomobile, med vojno pa so izdelovali majhne aeroplane za ameriško mornarico. Dalje se tu nahajajo tudi druge velike industrije kot je Standard Oil Co., Simons Co., katera izdeluje pohištvo itd. Vse te tovarne so ob cesti št. 25 in spadajo pod mesto Linden, katero ima 30,000 prebivalcev.

Na drugi strani Lindena pa pelje cesta št. 27, ki tudi vodi v New York. Ako bi kateri rojak potoval po omenjenih dveh cestah proti New Yorku, se naj ustavi pri nas in bo dobrodošlo, sprejel ga bomo kot prijatelja-domačina. Agnes Pasarič.

KOMENTAR NA DOPIS CLEVELANDSKEGA DOPISNIKA

Bellingham, Wash. — V Prosveti z dne 6. januarja sem čital dopis od poznanega clevelandskega dopisnika, kateri pa se je to pot malo preveč "poslal" ...

Teh vrstic ne pišem zato, da bi kazal njegove napake, kajti zavedam se, da jih vidijo drugi na meni. Če komu niso po volji ponovljena poročila iz starega kraja, kot se dopisnik zgraža glede poročil o jugoslovanski progri, češ, da se piše o njej vsak dan v Prosveti, zato še nisem ostali čitatelji, ki radi čitamo taka poročila "vsak dan", tisto, kar nas označuje dopisnik.

Ako bi dopisnik ne bil bivši Jugoslovčan in ne bi nič vedel, ne se zanimal za svetovne dogodke, še manj pa za Jugoslavijo, če bi ne vedel, da se ba sedaj odigrava boj med kapitalizmom in delavstvom po vsem svetu, ne samo v Jugoslaviji, potem bi mu ne zameril.

Kot izobražen delavec bi moral videti v današnji jugoslovanski mladini nekaj več kot navadno mladino. S tem, da dela prostovoljno za državo, dokazuje, da je lojalna vladi. To zaenlo zavrača laži, da je v Jugoslaviji korupcija, nered, diktatura ... Danes se zanimajo za Jugoslavijo svetovni poročevalci in občudujejo delo Jugoslovčanov, pa se ne bi jaz zanimal, sem bil tam rojen in vzgojen?

Oja, s parnimi lopatami bi veliko hitreje izvršili delo, ampak dvomim, če jih imajo. Poročila iz Jugoslavije mečejo luč na ves Balkan—evropski sud smodnika. Da, tudi kot ameriški državljani se moramo zanimati za takojšnje dogodke, kajti bili smo že dvakrat pritegnjeni v evropski vrtnec. George Gornik.

VABILO NA PRIREDBO SRBSKEGA KLUBA SVOBODE

Chicago, Ill.—V soboto, 25. januarja, se bo vršila velika prireditev srbskega naprednega kluba Svobode in podpornega društva Braća Jugovići v Finskem domu, 2409 N. Halsted st.

Dvorana bo odprta že ob treh popoldne, program pa se bo pričel ob osmih zvečer. Program bo vseboval več pestrih točk govornike, nastop pevskega zbora Jadrana in predvajanje filmov. Vabi vas—Odbor.

OTROCI POČASTILI STARŠE OB 40-LETNJI ZAKON-SKEGA ŽIVLJENJA

Claridge, Pa. — Prav lepo se zahvaljujete našim sinovom, hčeram in sinaham, ki so nama pripravili presenečenja za 40-letnico najnega zakonskega življenja. Ob tej priliki so nam tudi bogato obdarili. Prav lepa hvala! John Costello in žena.

Poljska in Grčija

Najbrže ne gre po vojni nobena osvobodena država v Evropi skozi tako velike bolečine kot gre nova Poljska. Izjema je morda Grčija, kjer je bila s pomočjo tujih sil, predvsem Anglije, reakcija zopet postavljena na vlado. In to ne valed tega, ker si je povratek reakcije želelo grško delovno ljudstvo, kmetje in delavci in napredni del inteligence, marveč ker so tako zahtevali interesi zapadnih sil, predvsem imperialistični interesi Anglije. "Ali bo Grčija naša," so dejali zapadni "demokratski" imperialisti z Winstonom Churchillom na čelu, "ali pa bo prišla pod vpliv Sovjetske Rusije in Titove Jugoslavije." Slednje so preprečili s tem, da so s svojimi bajoneti in diplomacijo posadili zopet na tron fašistično usmerjenega kralja Jurija in vso monarhistično reakcijo.

O sedanjem grškem režimu ne more noben apologet zapadnega imperializma trditi, ako mu je količkaj do resnice, da je vsaj do neke meje demokratičen. V resnici je v dobri meri podoben fašizmu, odnosno predstavlja ostanke evropskega fašizma na Balkanu. Po Hitlerjevem vzorcu je ta režim prevzel delavske unije in jim postavil svoje voditelje. To je storil pod pretvezo, da "očisti unije komunizma." Tako je Tsaldarisov monarhistično-fašistični režim odstavil vse "nevarne" delavske voditelje, na njih mesta postavil svoje ljudi in prepovedal vse unijske volitve. Sličnih metod so se v Hitlerjevi eri posluževali vsi fašistični in napol fašistični režimi v Evropi—zadnja leta tudi v stari Jugoslaviji.

Poročila tudi govore, da so grške ječe nabite s političnimi jetniki, med katerimi so tudi šolski otroci in matere z dojenčki. Prav tako tudi več grških kamnitih in nerodovitnih otokov, katere je Tsaldarisov režim spremenil v koncentracijska taborišča, kamor pošilja svoje nasprotnike—alično kot je delal Mussolini.

Izredno slab je tudi gospodarski položaj dežele. Stradanje in lakota sta še vedno vsakdanja spremljevalca delovnega in kmetijskega ljudstva. Črna borza je v kljasu kot malokje. Dežela se s težavo borno preživlja od pomoči, ki jo prejema iz Amerike in Anglije. Z rekonstrukcijo se nihče ne ukvarja in dežela je skoraj še prav tako razbita kot je bila po "osvoboditvi." Vlada se za vse to ne zmeni, ker je preveč zaposlena pri zatiranju opozicije. Zato torej ni nič čudnega, ako je zadnji jesen zopet izbruhnila civilna vojna, in to ne samo v Macedoniji, marveč tudi v več drugih goratih krajih dežele.

Da grška reakcija odvrne pozornost od svoje represije, od skrajno slabih in kaotičnih notranjih razmer, je zakrčila, da netižno civilno vojno in podpirajo upornike—pardon: "komunistične bande"—obmejne levčarske države—Albanija, Jugoslavija in Bolgarija. S to obdolžitvijo je prišel premier Tsaldaris tudi pred Z. N. Radovedni smo, kakšno poročilo bo podala posebna preiskovalna komisija zaščitenega sveta Z. N., ki se je dne 21. podala v Grčijo. Radovedni smo tudi, da-li jo bo grški fašizem v službi zapadnih interesov preslepil ali ne.

Na drugem koncu pola je nova Poljska, ki se je porodila v velikih bolečinah in kjer je notranji položaj še vedno silno težak. Zadnje nedelje je Poljska imela prve povojne volitve v konstituantno. Volitve so se vršile v veliki politični napetosti in bile so krvave, kakor je krvavo tudi njeno povojno življenje. Koliko je bilo ubitih na volilni dan, je težko reči, kajti poročila si nasprotujejo—od okrog 35 do okrog 135. Tudi na Poljskem je človeško življenje še vedno zelo poceni, in to kljub veliki Kalvariji, skozi katero gre poljski narod že od 1939, ko je postal žrtev dvostranskega oboroženega napada.

Koliko so bile te volitve poštene in svobodne in koliko ne, o tem bo še dosti prekanj in argumentov zlasti med Poljaki, kakor tudi med zunanjimi pristaši in opozicionalci sedanje poljske vlade. Kolikor moremo mi soditi, je politična klima na Poljskem sploh taka, da je prišlo neizbežno do volilnih nerednosti. Na Poljskem je namreč še vedno civilna vojna med pristaši stare in nove Poljske. Po osvoboditvi je padlo že več tisoč žrtev na oben straneh. So kraji na Poljskem, kjer življenje ni nič več vredno kot je bilo med vojno. V takih predelih sploh ni moglo biti govora o kakšnih svobodnih volitvah, in to po zaslugi poljske reakcije, ki se je organizirala v svoji podtalni armadi, katere naloga je sabotiranje rekonstrukcije in teroriziranje pristašev provizorične levčarske vlade. Naravno, da tudi slednja odgovarja zob za zob. Rezultat vsega tega je—civilna vojna.

Kakor je bilo pričakovati, so pri teh volitvah zmagale štiri vladne stranke s svojo skupno listo. Te stranke so socialistična z blizu pol milijona članov, delavska (komunistična), ki je po članstvu manjša, demokratična (liberalna) in nova kmetjska stranka—frakcija, ki se je odcepila od Mikolajčikove poljske kmetjske stranke. Lista ljudske fronte je dobila okrog 80% glasov. Opozicija se je zbrala okrog poljske kmetjske stranke, katere po prvotnih poročilih ni dobila niti 30 mandatov.

Borba med podpredsednikom vlade Stanislavom Mikolajčikom in njegovimi pristaši na eni, na drugi strani pa med vlado in njenimi pristaši se vleče že ves čas po osvoboditvi. Mikolajčik je hočeš nehoče postal orodje in jetnik poljske reakcije doma in v zamejstvu, kakor tudi orodje anglo-ameriške zunanje politike. On se reakcije sicer brani, toda vlada pravi, da je njegova stranka postala prabežališče vseh elementov, ki so proti novi Poljski.

Na Mikolajčika so voditelji ostalih strank pritiskali dolge mesece, naj pristane na postavitev skupne liste in skupnega programa, toda je tak pakt dosledno odklanjal. Baje je to storil na pritisk angleške in ameriške visoke politike, ki zasleduje svoje interese na Poljskem, kakor jih zasleduje tudi Rusija. Zdaž izgleda, da je Mikolajčik doigral.

Razgledi po stari domovini

Od našega dopisnika iz Ljubljane

POLITIČNI PREGLED

Kampanja za prvo slovensko ustavo

Ustavna kampanja je zajela vso Slovenijo. Slovensko delovno ljudstvo se izredno zanima za svojo prvo ustavo, ki utrjuje pridobitve narodno-osvobodilnega boja. Če so v starih časih govorili o državah; da so "božjega ali nadčloveškega" izvora, vidi pri nas vsak delovni človek, da je naša država njegova tvorba, resnična in taka kot so si jo v preteklosti želeli naši duševni veljani.

V naši ustavi nam je Slovenecem zajamčena neodvisnost in svoboda v skupnosti z ostalimi narodi Jugoslavije, delovnemu človeku je zajamčena pot v boljše življenje in vzajemno je za nam Slovencem vse tisto, kar smo kot državljani Jugoslavije dobili z jugoslovansko ustavo iz leta 1945.

Odpravljen je izkoriščevalski sistem človeka po človeku s tem, da je izločen iz našega gospodarstva izkoriščevalski del privatnih kapitalistov. Proizvajalna sredstva so v rokah države ali združenih organizacij, vsa rudna in druga bogastva, prometna sredstva i. dr. upravljajo organi občeljudske imovine.

Nosilec oblasti, edini in pravi gospodar v novi ljudski državi je delovno ljudstvo. Država šteti človeka, zagotavlja mu pravico združevanja, omejuje delavnik, zagotavlja pravico do plačnega dopusta, nadzira delovne pogoje, skrbi za ureditev stanovanjskih razmer in jamči socialno zavarovanje.

Iz teh osnovnih načel naše ustave izvira tudi vsa naša politična, gospodarska, kulturna in socialna zakonodaja.

V živahnih diskuzijah sprejema naše ljudstvo z odobravanjem ustavo. "Proučevanje ustave se vrši tako v mestih kot na deželi. Od članov mladinskih organizacij do članic Antifašistične ženske zveze in članov delavskih sindikatov vsak dan živahno razpravljajo o prvi slovenski ustavi, ki je izrednega pomena za naš nadaljnji razvoj. Iz nekdanje zaneslosti in uspanja, ki je bilo umetno uprizorjeno od bivših meščanskih političnih strank, se je naš delovni človek v domovinski vojni zdrnil in spoznal, da je v njegovi enotnosti velika sila, ki je bila sposobna streti okove gospodarskega suženjstva in da je bodočnost v tesni skupnosti z vsemi jugoslovanskimi narodi.

Vse to pa je pogoj naši lepši bodočnosti, ki jo bomo dosegli z zgraditvijo ljudske gospodarstva.

Nacionalno vprašanje Bosne in Hercegovine dokončno rešeno

Spor: čigava je Bosna in Hercegovina—ali srbska ali hrvaška?—sta v jugoslovanski zgodovini umetno napihovali velesrbska in velikohrvatska buržazija. S tem so stalno netili sovinsti nacionalno sovraštvo.

Nova, ljudska Jugoslavija je rešila ta spor. Ni bilo mogoče pripojiti Bosne in Hercegovine ne Srbom, ne Hrvatom, da ne bi bilo sumničen, a upoštevati je bilo tudi zahteve muslimanov, ki bi bili s kakršnokoli priključitvijo oropani svojih pravic.

Z zgodovinskimi sklepom v Jajcu l. 1943, z jugoslovansko ustavo l. 1945 in z novo odnosno prvo bosansko-hercegovsko ustavo je bilo rešeno nacionalno vprašanje Bosne in Hercegovine, ki je postala samostojna, neodvisna, zvezna ljudska republika v sklopu FLRJ. Iz Bosne in Hercegovine, ki je bila skozi stoletja turški pašaluk, potem avstro-ogrska kolonija, nato velikohrvatska dola in nazadnje okupirano nemško-italijansko fašistično področje, je postala

PRAVA LJUDSKA REPUBLIKA

Po zaslugi borbe delovnega ljudstva vseh narodov Jugoslavije med domovinsko vojno.

Zdaj delovni ljudje Bosne in Hercegovine razpravljajo o svoji prvi ustavi s trdno in nezlomljivo voljo, da dosežejo gospodarski napredek in da si v sklopu z ostalimi jugoslovanskimi narodi pribore boljše življenjske pogoje v svobodni jugoslovanski domovini.

Teror na slovenskem Koroškem narašča

Aretacije in preganjanje zavrednih naših koroških rojakov se nadaljuje. Avstrijske oblasti na Koroškem nočejo priznati slovenske nacionalne manjšine. Pravice uporabe svojega jezika ne dovoljujejo v občevarstvu z oblastmi in na sodišču.

Osvobodilna fronta na Koroškem je mnogokrat nastopila proti takemu postopanju, vendar zaman. Isti orožniki, ki so nam Slovencem vse tisto, kar smo kot državljani Jugoslavije dobili z jugoslovansko ustavo iz leta 1945.

Opredeljen je izkoriščevalski sistem človeka po človeku s tem, da je izločen iz našega gospodarstva izkoriščevalski del privatnih kapitalistov. Proizvajalna sredstva so v rokah države ali združenih organizacij, vsa rudna in druga bogastva, prometna sredstva i. dr. upravljajo organi občeljudske imovine.

Nosilec oblasti, edini in pravi gospodar v novi ljudski državi je delovno ljudstvo. Država šteti človeka, zagotavlja mu pravico združevanja, omejuje delavnik, zagotavlja pravico do plačnega dopusta, nadzira delovne pogoje, skrbi za ureditev stanovanjskih razmer in jamči socialno zavarovanje.

Iz teh osnovnih načel naše ustave izvira tudi vsa naša politična, gospodarska, kulturna in socialna zakonodaja.

V živahnih diskuzijah sprejema naše ljudstvo z odobravanjem ustavo. "Proučevanje ustave se vrši tako v mestih kot na deželi. Od članov mladinskih organizacij do članic Antifašistične ženske zveze in članov delavskih sindikatov vsak dan živahno razpravljajo o prvi slovenski ustavi, ki je izrednega pomena za naš nadaljnji razvoj. Iz nekdanje zaneslosti in uspanja, ki je bilo umetno uprizorjeno od bivših meščanskih političnih strank, se je naš delovni človek v domovinski vojni zdrnil in spoznal, da je v njegovi enotnosti velika sila, ki je bila sposobna streti okove gospodarskega suženjstva in da je bodočnost v tesni skupnosti z vsemi jugoslovanskimi narodi.

Vse to pa je pogoj naši lepši bodočnosti, ki jo bomo dosegli z zgraditvijo ljudske gospodarstva.

Nosilec oblasti, edini in pravi gospodar v novi ljudski državi je delovno ljudstvo. Država šteti človeka, zagotavlja mu pravico združevanja, omejuje delavnik, zagotavlja pravico do plačnega dopusta, nadzira delovne pogoje, skrbi za ureditev stanovanjskih razmer in jamči socialno zavarovanje.

Iz teh osnovnih načel naše ustave izvira tudi vsa naša politična, gospodarska, kulturna in socialna zakonodaja.

V živahnih diskuzijah sprejema naše ljudstvo z odobravanjem ustavo. "Proučevanje ustave se vrši tako v mestih kot na deželi. Od članov mladinskih organizacij do članic Antifašistične ženske zveze in članov delavskih sindikatov vsak dan živahno razpravljajo o prvi slovenski ustavi, ki je izrednega pomena za naš nadaljnji razvoj. Iz nekdanje zaneslosti in uspanja, ki je bilo umetno uprizorjeno od bivših meščanskih političnih strank, se je naš delovni človek v domovinski vojni zdrnil in spoznal, da je v njegovi enotnosti velika sila, ki je bila sposobna streti okove gospodarskega suženjstva in da je bodočnost v tesni skupnosti z vsemi jugoslovanskimi narodi.

Vse to pa je pogoj naši lepši bodočnosti, ki jo bomo dosegli z zgraditvijo ljudske gospodarstva.

ljeni meji na Karavankah in za priključitev k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Kolonijalne metode anglo-ameriškega vojaštva v Trstu

Anglo-ameriški vojniki v Trstu so postali posnemalci fašističnih manir in se obnašajo kot da bi sedeli v kaki koloniji v osrčju Afrike. Mirne meščane, može in žene, ki hodijo zvečer ali ponoči domov, sramotijo, zasmejujejo in pretepajo. V dnevi pred božičem in med prazniki so še pogostejše napadali mirne ljudi. Niso se ozirali ne na versko ne na civilno praznovanje božiča ter so žalili družinska in verska čuvstva. Razbijali so izločena okna, poškodovali opremo ter uganjali predrzne lopovščine.

Osrrednji odbor za strokovni delavski sporazum v Trstu je izdal v zvezi z razgrajanjem in nesposobnim nastopanjem anglo-ameriških vojakov izredno poročilo z odločno izjavo, naj zavestniki napravijo konec temu nezgodnemu položaju, ki nasprotuje pravilom civilizacije.

LJUDSKO ZADRUŽNIŠTVO

Zadrugno plantarno sadjarstvo v Halozah

Pred dobrim letom je razlatala agrarna komisija nemškega veleposestnika na Osojniku in 14 družin si je razdelilo njegovo zemljo. Ustanovili so zadrugo z namenom, da izkoristijo zemljo in Osojnik, ki je bil zanemarjen in zapuščen.

Zadruga je dobila kmetijski stroj "buldozar", ki je obdelal 40 dneh čez 30 hektarjev zemlje, zatem so pričeli s čiščenjem strmin. Ljudska oblast je poslala 5 traktorjev, ki so opravili temeljito delo.

Zapuščeni bregovi Osojnika, ki so bili porasli s trnjem in grmičevjem, postajajo dragoceno zemljišče, na katero sijejo vroči sončni žarki. Tu se ureja sedaj plantarno zadrugno sadjarstvo: sto vagonov letno bo dajal Osojnik—najboljših brskrev ter ogromno količino jabolk in hrušk. Prilikava drevesa so napolnjana na žico.

Tri leta bo treba sicer čakati, tri leta bodo trajala investicijska dela, ali bo zato zemlja stotero vračala tistim, ki so vložili toliko napora.

Z osojniških strmin v Halozah prehaja sadjarska obnova na Mursko polje, v Prekmurju in po vsej Sloveniji.

Zadrugna perutninarska razstava v Ptuj

Živinorejska zadruga v Ptuj je priredila koncem leta prvo perutninarsko razstavo v prostori "Mlekoprometa" v Ptuj. Razstavili so plemenske kokoši, gosi, race, purane, kunce, koze, ovce in golobe.

Ob tej priliki se je vršilo za ptujski okraj tudi veliko zadrugno gospodarsko zborovanje, na katerem so razpravljali o tekočih vprašanjih obnove zadrugne živinoreje, sadjarstva in ostalega kmetijstva.

Triletna pšenica

Ni to noben čudež ali pravljica, temveč stvarnost. Od l. 1935 dalje zavzema triletna pšenica na ruskih poljih vedno večji obseg. Istega leta so posejali v Rusiji prvih tisoč ha zemlje s to pravljeno rastlino. Ob koncu sedanje petletke mora ta vrsta pšenice zavzeti večino žitnih posevkov v Sovjetski Zvezi.

Kar pišem v tem članku, ni samo teorija, ki jo slišiš od tega ali onega predavatelja ali pa čitaš v tej ali oni strokovni knjigi. Ne, to sem slišal neposredno iz ust človeka, ki se lahko ponaša, da je takorekoč ustvaril triletno pšenico in več drugih vrst krušnih rastlin. Kar velja Mičurin v sadjarstvu, to pomeni akademik Cicin za kulturo žitaric. Nikolaj Cicin je učenec "čarodajnika" Mičurina, znanstvenik in voditelj nekega inštituta za raziskovanje zrnatih kultur za srednjo in severno Rusijo; v njegovih laboratorijih dela čez 2500 strokovnjakov in 1500 tehnikov. Prišel je v Jugoslavijo z drugimi znanstveniki in umetniki VOKS-a (vsezvezno društvo za kulturno sodelovanje SZ s tujino) ter predaval v Beogradu, Zagrebu in tudi v Ljubljani.

Znanstvenik Cicin je govoril o svojem ogromnem delu na področju križanja in selekcije rastlin, posebno pa o dolgem naporom delu, ki ga zahtevajo poskusi, preden dosežeš zaželjeni cilj. Zadel si je težko nalogo, da vzgoji tako pšenico, ki naj bi bila odporna proti mrazu, suši, poleganju in boleznim. Znano je, da pšenica ne uspeva v severnih predelih in tudi ne v prevročnih krajih.—Cicin si je rekel: "Zakaj ne bi jedli pšenični kruh ljudje, ki živijo na severu in tisti, ki živijo v stepah in polpuščavah juga in Azije?" Zato je preiščeval in delal, križal domačo pšenico z divjimi rastlinami, ki so neobčutljive za mraz, suho in bolezi. —Hotel je vzgojiti pšenico, ki naj bi dajala tudi večji doprinos, do petkrat in celo desetkrat večjo žetev. Naša pšenica raste in rodi tako, kakor pred davnimi leti, podvržena raznim boleznim in občutljiva za vremenske neprilike. Toda rastline, ki se borijo same za svoj obstoj, so morale prestati dolgotrajne hude preizkušnje in ohranile so se le tiste, ki so bile neopornejšje, medtem ko so neodporne izumrle. Cicin je izbral eno od najbolj razvijanih in trdoživih rastlin na svetu: rodno pšenico ter jo križal z domačo pšenico; po dolgih poskusih in delu je dosegel odličnih uspeh. Hibrid ali nova pšenica ima lastnosti, ki odgovarjajo potrebam ruskega poljedelstva, in sicer: odporna proti vročini in da bogato žetev, odporna proti pozabi in mnogoletna.

To so uspehi, kakršne so dosegli prvič z znanstvenim delom na svetu. Američani niso verjeli, da je mogoče kaj podobnega, zato so jih Rusi povabili, naj se prepričajo na lieu mesta kot neverni Tomaži.

Ce imenujejo Mičurina čarobnika sadjarstva, lahko imenujemo Cicina čarobnika žitaric. Kdor dela, mora imeti tudi uspeh, pravi on. Ruski znanstveniki s Cicinom na čelu so v resnici z uspehom rešili svojo težko nalogo, ko so ustvarili 3 vrste nove pšenice:

1. Jara pšenica ali kakor pravijo Rusi, "jari hljeb," ki nikoli ne poleže, niti se ji ne osiplje zrnje in je zelo odporna proti boleznim. Po kakovosti je prva na svetu in daje do 50 in več q zrnja na ha.

2. Ozimna pšenica je odporna proti mrazu, suši in boleznim. Klasje šteje do 80 zrn.

3. Triletna pšenica, ki jo seješ enkrat in žanješ skozi 3 leta. To je pšenica, kakršna še ni rastla na zemlji; zato je to tudi največji uspeh Cicina in njegovih

tovarišev. Ta pšenica je tako čvrsto zaraščena v zemlji, da jo težko izruješ z obema rokama.

Cicin in njegovi tovariši so delali tudi poskuse s križanjem azijskega ječmena elimusa s pšenico, da bi dobili tak hibrid, ki bi bil primeren za polja azijskih polpuščav, ki se razprostirajo med Altajem in Kaspijskim morjem. Takih polpuščav ima ZS okoli 50 milijonov ha.—Devet let so križali brez uspeha in šele deseto leto jim je uspelo, da so dobili prvi križanec.—Cicin je prepričan, da bodo v najkrajšem času dobili svojo pšenico Kazakstan in druge azijske polpuščave.

Veliki ruski znanstvenik je prepričan, da bo v kratkem nastala v rastlinstvu taka fiziološka umetna revolucija, da bomo obirali grah, fižol in bob na beli akaciji, paradiznike na kakem drugem drevesu, sadje pa z biljk.

Babič.
—Po Ljudskem tedniku.

Mi pozabljam na svojo zgodovino

F. A. Vider

Sto in sedemdesetletna zgodovina svobodnega industrialnega razvoja Zedinjenih držav, kjer je bila številnim tehnično nadarjenim delavcem, ki so prišli v to deželo iz raznih krajev sveta in narodov, dana prilika pokazati svoje zmožnosti, je demonstrirala, kaj ljudstvo lahko vse izvrši, če ima priliko razviti svoje talente. Toda poslednje čase pri nas pozabljam na zgodovinsko resnico in oprijemati smo se pričeli vedno tesneje tradicij stare Evrope, zavirati človeški napredek doma in tudi na tujem. Mesto da bi pozdravili gospodarski in drugi razvoj Sovjetske Rusije; namesto da bi priskočili na pomoč mladi jugoslovanski republiki ter njenemu ljudstvu, ki si v silnem naporu skuša izboljšati svoj življenjski položaj in drugod, skušamo na vse načine omalovaževati njihove poštene napore in to ne s posebno diplomatičnimi sredstvi. Pozabili smo na lastno zgodovino onih let, ko se je naša dežela, oziroma ljudstvo borilo na življenje in smrt a tedanja posvetno kakor duhovno reakcijo in imperialisti. Ali kakor so se tedaj našli po svetu ljudje, kateri so razumeli pravični boj mlade ameriške republike in ji priskočili na pomoč v moralnem in materialnem oziru, tako nas danes živi mnogo tudi na tem kontinentu, ki razumemo pravično borbo pred vojno zatiranih narodov, kateri so se osvobodili svojih izkoriščevalcev in katerim skušamo po naših močeh pomagati.

Glavni promoterji sovražne propagande do onih narodov so le tisti ljudje, ki so izgubili eno ali druge vrste interese v dotičnih državah, pa bili ti iz Wall streeta ali Vatikana, ker eni kot

Ameriška mednarodna gospodarska politika

WASHINGTON — ONA — Sedanja mednarodna trgovska in gospodarska politika Amerike se bo pod pritiskom novega senata temeljito spremenila. Od leta 34 sem je bila usmerjena ameriška gospodarska politika k znižanju carinskih tarifov v svrhu čim širšega razvoja mednarodne trgovine. Daljni cilj te politike je bilo preprečenje gospodarske vojne in s tem postopna uvedba gospodarskega miru širom sveta.

Republikanska večina kongresa je že pozvala vlado, naj preloži za nedoločen čas nameravano konferenco v Ženevi, ki bi se imela odigrati meseca aprila med Zedinjenimi državami in devetimi drugimi deželami v cilju medsebojnega znižanja uvoznih tarifov.

Sporna zadeva uvoznih tarifov je eden največjih konfliktov med republikanci in demokrati. Republikanci zagovarjajo že iz tradicije uvedbo visokih zaščitnih tarifov, dočim so bili demokrati vedno za njih znižanje.

Krogi iz zunanega ministristva se boje slabih posledic vsa

Mi pozabljam na svojo zgodovino

F. A. Vider

Sto in sedemdesetletna zgodovina svobodnega industrialnega razvoja Zedinjenih držav, kjer je bila številnim tehnično nadarjenim delavcem, ki so prišli v to deželo iz raznih krajev sveta in narodov, dana prilika pokazati svoje zmožnosti, je demonstrirala, kaj ljudstvo lahko vse izvrši, če ima priliko razviti svoje talente. Toda poslednje čase pri nas pozabljam na zgodovinsko resnico in oprijemati smo se pričeli vedno tesneje tradicij stare Evrope, zavirati človeški napredek doma in tudi na tujem. Mesto da bi pozdravili gospodarski in drugi razvoj Sovjetske Rusije; namesto da bi priskočili na pomoč mladi jugoslovanski republiki ter njenemu ljudstvu, ki si v silnem naporu skuša izboljšati svoj življenjski položaj in drugod, skušamo na vse načine omalovaževati njihove poštene napore in to ne s posebno diplomatičnimi sredstvi. Pozabili smo na lastno zgodovino onih let, ko se je naša dežela, oziroma ljudstvo borilo na življenje in smrt a tedanja posvetno kakor duhovno reakcijo in imperialisti. Ali kakor so se tedaj našli po svetu ljudje, kateri so razumeli pravični boj mlade ameriške republike in ji priskočili na pomoč v moralnem in materialnem oziru, tako nas danes živi mnogo tudi na tem kontinentu, ki razumemo pravično borbo pred vojno zatiranih narodov, kateri so se osvobodili svojih izkoriščevalcev in katerim skušamo po naših močeh pomagati.

Glavni promoterji sovražne propagande do onih narodov so le tisti ljudje, ki so izgubili eno ali druge vrste interese v dotičnih državah, pa bili ti iz Wall streeta ali Vatikana, ker eni kot

ke take spremembe sedanje ameriške gospodarske politike, češ da bi to prisililo druge narode, da trgujejo z drugimi deželami. Na ta način bi se utegnili razviti gospodarski bloki različnih nacionalističnih sistemov, kar nikakor ne bi bilo v interesu Zedinjenih držav.

Haag.—ONA—Iz uradnih statističnih podatkov izhaja, da številni porodov na Nizozemskem stalno napreduje, dočim se smrtni slučaj obolenja za tuberkulozo ponavljajo redkeje in redkeje. Očividno bo Nizozemskaja dokaj kmalu zopet—kot je bila prej—ena najzdravejših dežel na svetu. Smrtni slučaj med nizozemskim prebivalstvom so že danes manj številni kot so bili v letih 1936 do 1939.

Dožnost vseh onih, ki želijo trajni mir med narodi in so za odpravo vojn, kakor tudi za boljše in sigurnejše ekonomsko stanje ljudstva tega ter ostalih kontinentov je, da predočijo ljudem prave namene tistih, ki sejejo sovražstvo in razdor med narodi, kakor da smo tudi na straži pred vsakimi morebitnimi provokacijami od njihovih strani.

Javno zdravje na Nizozemskem

Haag.—ONA—Iz uradnih statističnih podatkov izhaja, da številni porodov na Nizozemskem stalno napreduje, dočim se smrtni slučaj obolenja za tuberkulozo ponavljajo redkeje in redkeje. Očividno bo Nizozemskaja dokaj kmalu zopet—kot je bila prej—ena najzdravejših dežel na svetu. Smrtni slučaj med nizozemskim prebivalstvom so že danes manj številni kot so bili v letih 1936 do 1939.

176 Industries
Selected Chicago and Northern Illinois
for New Plants in 1946

Industries locating in this area have these outstanding advantages: Railroad Center of the United States • World Airport • Inland Waterways • Geographical Center of U. S. Population • Great Financial Center • Leader in Iron and Steel Manufacturing • Good Labor Relations Record • 2,500,000 Kilowatts of Power • Good Government • Good Living • Good Services for Tax Dollars.

Many of these businesses have made use of our staff of trained industrial engineers to secure factual information about the many economic resources of this area. This work is carried on without charge. All inquiries are handled confidentially and promptly.

For more information, communicate with the
COMMONWEALTH EDISON COMPANY
TERRITORIAL INFORMATION DEPARTMENT
Marquette Building—140 South Dearborn Street, Chicago 3, Illinois—Phone RANdolph 1617

Pavličkova krona

IVAN CANKAR

I.

Ležal sem že dva dni. Zame ni bilo dneva več, ne noči, ne ur nisem štel, ne minut. Okno je bilo tesno zagnjeno; če je sijalo sonce, nisem videl žarka, večer mrak je bil v izbi. Obleden sem ležal na postelji, roke pod glavo, oči uprte v sivi strop; mirno je bilo moje srce, mirno v topi žalosti.

Tako sem mislil. Lačen sem bil in žejen, sramota in nečast je bila spačila moj obraz, grenkoba se je izlivala iz prepelnega srca. Se ti, še ti, ki sem ti bil belo čelo z glorio ovcenčal, si šla!

Zdaj bi bilo pač treba, da bi iztegnil roko, dal roko smrti. Saj bi bil samo trenotek: še gledam v strop, na tiste sive rože, še mislim, mislim karkoli, lahko mislim. Bog se usmili, velike in uporne misli, še lije grenkoba iz prepelnega srca—in glej, ugasnila je luč! Tako je bilo.

"Da bi ne bilo hudih sanj!" je rekel Hamlet. Ležati oblečen na postelji, roke pod glavo, oči uprte v sivi strop, in nič misliti. Zdaj ležiš, kamen na cesti, in si srečen. Vztrepeče roka nenadoma, iztegne se, da bi branila njemu, ki stoji poleg postelje, drami trudne misli.

"Da bi samo poginili!" šepče in se sklanja globoko k meni obraz, ki ga ne maram videti. "Toda nikoli ne boš poginil mirno, v topi žalosti, pozabljen, mirno kakor pes. Skozi večnost pojde za tabo, zvezda repatica, sramota in nečast, blaženost tvoje smrti. Brez usmiljenja, brez tolažbe: ne v življenju ni odrešenja, ne v smrti!"

Zamahni z roko, lepo se nasmehni! Reci mi, ki neče, da bi zaspal: da naj se usmili, da naj zaklene duri. Veliko je že bilo bridkosti, skoraj že dovolj...

Vzdramil me je človek, ki je trkal s pestjo na duri. Ves sem se prestrašil: mrtvec, ki se je vzdramil, ker je potrkala roka na pokrov.

Duri so se počasi odprle in vstopil je v izbo ponižen človek, globoko upognjen. Zelo suh je bil, jetičen, zelo slab oblečen, zakrpana sukinja je visela kakor na kolu. Obraz koščen, sivkast, smehljajoči obraz berača.

"Kaj je?" sem zaklical in ga nisem spoznal, ker so bile zamegljene moje oči. Vzdignil sem se v postelji in sem strmel vanj. Kakor da se je izluščilo iz polumraka to dolgo, suho telo ter stopilo predme resnično in razločno; preko praga sanj sem zastrmel. Zapisano je bilo na njegovem obrazu moje trpljenje.

Bolj siva in bolj upala so bila njegova lica kakor prej, skoraj se je v ustih dotikalo lica lica in usta so bila napol odprta, kakor usta obramenočenega in začudenega človeka; obrvi so bile visoko vzdignjene, med njimi je pa ležala globoka guba preko čela do las; roke so bile povešene ob životu, noge so se tresle v kolenih; in na vsem tem klavernem, smešnem obrazu, na vsem telesu ponižen smehljaj berača.

"Co je, pan Pavliček?" sem ga vprašal. Sklonil je glavo še nižje, vzdignil je rame in je razpel roke kakor žid.

"Tako je... tako in tako!" se je smehljajal in ni mogel dalje.

"Kaj bi radi?"

"Nedelja je danes... in danes, to nedeljo, je njegov god..."

Videl sem, da so se mu noge zelo tresle; dasi ni mislil odhajati, je prijel za kljuko; zibalo se mu je najbrž v moji zatohli izbi.

"Nedelja je danes, in njegov god je namreč danes!" je ponavljal, jaz pa sem strmel vanj.

"Tako in tako... Janjek je danes godov... Honza, moj mali Honza... In tako sem mislil, pan, da bi vi... tako in tako..."

Čuden, prestrašen, upajoč in obupajoč smehljaj je spačil njegov obraz.

"Eno samo krono!" je vzkliknil nenadoma s tenkim, hripavim glasom; v pasu je upognil život in je stopil za korak bliže k moji postelji.

"Kaj je ena krona?" je govoril v vročici.

"Prah na cesti, pesek... v eni sami noči..."

Zdi se mi, da je nameraval obirno pripovedovati, kakor pripoveduje človek, da bi prevpil misli svojega srca. Jaz sem sedel na postelji, opiral sem glavo ob dlan in sem se smehljajal natihoma. Zmorn glasnejši in veselejši je bil moj smeh; glej, še je nekdo na svetu, ki je prišel in se ponižuje pred teboj! Glej, prišel je, človek iz čudnih krajev, in misli, da si bogatejši od njega! Smejal sem se, on je videl moj smeh, njegova siva koža je bila še bledejša.

"Eno samo krono!" je izpregovoril čisto tiho, da sem komaj slišal; njegove oči so se tako svetile, da sem čutil na licih, do srca, njih luč.

"Nimam krone!" sem odgovoril.

Stal je in je molčal.

"Nimam!" sem odgovoril mirno, v maščevalni zlobi hladno, ko je gledal name z belim, v grozi osteklim pogledom.

"Njegov god je danes!" je ponovil kakor otrok in tudi njegov smehljaj je bil nenadoma ves otroški, samo oči so bile svetle in široko odprte.

Stal je tam, obadva sva molčala; naposled se je okrenil počasi, čisto tiho je odprl duri in je šel. Vstal sem hitro, stopil sem k oknu in sem nalahko privzdignil zagrinjalo. Vedel sem, da se bo ozri proti oknu, s tistim zamegljenim, blazno upajočim pogledom, kakor se ozre berač z blatne ceste nazaj proti pragu: morda se premisli, morda se vzbudi nenadoma usmiljenje v njegovem srcu!—Pogledal je, nato je šel po ulici dalje z naglim, zibajočim se in opotekajočim korakom; najbrž je bil ugledal v daljavi nov cilj in novo upanje...

Mislil sem nanj z živim srcem kakor na brata; videl sem vsa njegova pota, tudi žalostno poslednjo pot, slišal sem njegove plahe besede, plahe in jecajoče, in njegove oči sem videl, ki so bile zatekle in krvavo obrobijene.

II.

Pavliček je stanoval skoraj meni nasproti in videl sem časih njegov kabinet, tesno, prazno, temno izbo. Mizar je bil nekoč, zdaj je komaj še hodil in že od zime ni imel dela. Časih se je prikazala ob oknu nenavadno debela otroška glava; čelo je bilo izbočeno, za ped visoko, lasje so bili redki, beli in mehki, kakor svetel mah. Janjek, mali Honza. Deset let mu je bilo, pa še ni dobro govoril; le redkokdaj se je zgodilo, da se je vzdignil na tanke, skrivljene, bolne noge; vzdignil se je ter se je plazil ob zidu do okna.

(Dalje prihodnjik.)

čutili. Fašisti se lahko povsod nemoteno sprehajajo, kujejo intrige in zarote. To kali odnose med Avstrijo in njenimi sosedi in napoveduje resne zapletljive, če "premeščene osebe" ne bodo nemudoma izgnane.

Taka bojazen je povsem utemeljena in umestna. Vesti, ki prihajajo iz Čehoslovaške in Jugoslavije, kažejo, da presojajo tam bivanje tujih fašistov na ozemlju Avstrije z občutkom nezaupanja, ker niso nič kaj prepričani o solidnosti demokratičnega razvoja Avstrije same.

Če te zanese pot v zapadne pokrajine dežele, boš najprej slišal bridke pritožbe, nanašajoče se prav na "premeščene osebe." Ti ljudje uživajo namreč nerazumljive prednosti, okupacijske oblasti jim gledajo skozi prste in jih celo podpirajo. Avstrijska policija se teh ljudi ne sme dotakniti. Nikjer ne delajo, hranijo pa se boljše kakor domače prebivalstvo. Ves začuden izveš, da so do zadnjega prejemali dvojne obroke hrane. Pa tudi zdaj, ko je to končno odpravljeno, so "begunci" še vedno v privilegiranem položaju. Na Tirolskem dobivajo po 1800 kalorij, Dunajčan pa ne dobi večkrat niti 1200 kalorij. Požretni gostje pojedajo Avstrijskem kruh, ki ga še sami nimajo dovolj. Še več: domačini ogorčeno pripovedujejo o nešteti primerih terorja, nasilja in provokacij, ki si jih dovoljujejo "premeščene osebe."

Omeniti hočemo nekaj primerov. Na področju mesta Salzburga je bilo v enem tednu 15 vlomov in 99 drugih tatvin. Skoraj polovica zaradi tatvin aretiranih je bilo inozemec. V Beljaku (Koroška) je izreklo vojno sodišče v enem mesecu 18 smrtnih obsodb nad banditi inozemci, večinoma Andersonovimi Poljaki. Dunajska "Arbeiterzeitung" je v začetku avgusta poročala, da strahuje zdaj čase okolico Judenburga organizirana tolpa roparjev. Nedavno so napadli ponoči mestce Reifling, kjer so ubili 23 letnega kmeta Franca Bichlerja, težko ranili njegovega očeta in prebrskali vso hišo. Po zatrtju orožništva je ta zločin delo fašističnih rok banditov iz gornjštajerskega taborišča. V Judenburgu samem je 5 tujcev okradlo nekega urarja. Potem ko so bili trije udeleženci ropa aretirani, so poskušali njihovi oboženi pajdaši aretirance osvoboditi. Navalili so na sodno poslopje, kjer so bili roparji zaprti in spopadli so se s stražo, ki pa je napad odbila.

V začetku žetve je pisal v mestu Bruck an der Mur izhajajoči list "Murztaler Volksstimme": "Letina je v nevarnosti. V nevarnosti je zato, ker prihajajo iz taborišč odredi in krajevo po naših poljih. Kmetje so morali obirati nezrelo sadje, ker bi sicer ne imeli kaj obirati. Krompirjeve brajde populijo iz zemlje in posledica tega je, da prodaje znaten del pridelka. Poljske straže ne morejo ničesar opraviti, ker nimajo orožja. Sicer pa, kaj naj opravijo, če patrolirata ponoči dva domačina, pa ju napade tolpa fašističnih izrodov, ki šteje 50 moč in ki izropa sadovnjake in polja. Roj koblice bi ne mogel besneti huje."

V Avstriji so protesti proti zločinom "premeščenih oseb" vedno pogostejši in jasnejši. Na mnogih delavskih zborovanjih smo slišali srdite glasove proti fašističnemu divjanju. Vsaka beseda govornikov, ki so govo-

rili o privilegiranem položaju hitlerjevcev in kolaboracionistov, imenovanih obzirno "premeščene osebe", je povzročila vihar ogorčenja. Delavci zahtevajo odstranitev te sodrge, ki je postala za deželo prava nesreča.

Nesramni izpadi inozemskih fašistov so bili že predmet večkratnih interpelacij v avstrijskem parlamentu. V eni izmed teh interpelacij, na ministra za notranje zadeve Helmerja je skupina socialističnih poslancev opozarjala na odkrito teroristično dejavnost "premeščenih oseb" na Koroškem. Poslanci so vprašali ministra, kaj najmerava ukreniti, da bo v pokrajini, kjer je položaj skrajno napet, znova zavladala elementarna varnost. V ilustracijo je bilo v interpelaciji naštetih 16 težkih zločinov "ubojev, roparskih napadov v okolici Celovca in Beljaka itd." Posebno grd zločin je storil Poljak Andersovec Peter Levkovič v Beljaku. Levkovič je izvalil 4-letno deklico Rozo Marijo Ardbeser v gozd, kjer jo je zverinsko oskrnil in ubil. Ta dogodek je povzročil silno ogorčenje med prebivalstvom. Na pogrebu nesrečne deklice je rekel župan Pečnit, obrnjen k pogrebem: "Tu, ob odprtem grobu, protestiramo proti tistim, ki podlo zlorablja našo gostoljubnost in zahtevamo od pristojnih oblasti takojšnjo pomoč. Naše potrpljenje je pri kraju. Ne moremo več trpeti, da bi naše ljudstvo ne bilo zaščiten pred temi zločinci!" Ljudstvo je na pogrebu sprejelo resolucijo, ki je bila izročena angleškim vojaškim oblastem v Celovcu. Meščani so zahtevali, naj nastopi angleška policija in čim prej izseli fašistične zločince. Toda položaj se ni spremenil. Fašistični junaki se mirno sprehajajo in strahujejo domačine.

Prebivalstvo ni zaskrbljeno samo na Koroškem, temveč tudi v drugih pokrajinah Avstrije. Položaj je postal tako neznošen, da so bili zastopniki okupacijskih oblasti prisiljeni nastopiti z nekimi svarilnimi ukrepi proti "beguncem". V angleški coni je uvedena smrtna kazen za rop in posilstvo. V ameriški coni je bil izdan odlok, po katerem smejo avstrijski varnostni organi aretirati vsakega civilista ne glede na narodnost (izvzete so vojaške osebe oboževanih sil Združenih držav Amerike), ki je prekršil avstrijske zakone ali prepise ameriških oblasti.

Vse to jasno kaže, kakšne so v resnici varnostne razmere v zapadnih conah Avstrije. Ali pa pomeniho vsi ti ukrepi pravi izhod iz zagate? Seveda ne. Ti ukrepi namreč nikakor ne vodijo k ureditvi problema "premeščenih oseb". Pot ureditve je jasna: izselitev vseh fašističnih beguncev iz Avstrije.

Omenimo lahko, da se je za takojšnjo izselitev izrekla največja organizacija v deželi — Združenje avstrijskih sindikatov. Avstrijski tisk je že večkrat opozarjal na to, da povzročajo "premeščene osebe" Avstriji težko gmotno škodo. "Begunci" razkrajajo ekonomsko življenje s tem, da špekulirajo po mestih in vaseh. Njihova taborišča so postala centri črne borze.

Pod pritiskom ogorčenega prebivalstva se je avstrijska vlada že spomlad obrnila na zavezniški svet s pismom, v katerem vztraja na izselitvi "premeščenih oseb". Toda ta prošnja še vedno ni našla odgovora. Na

Dunaju je dobro znano, zakaj stoji angleško-ameriške vojaške oblasti na takem stališču. Pod različnimi pretvezami nočejo urediti vprašanja o "imenitnih tujcih".

Nehote se spominjamo, da je bilo letos v juliju na pariškem zasedanju Sveta ministrov za zunanje zadeve na iniciativo sovjetske delegacije postavljeno to vprašanje, ki si brez njega ureditve sploh ne moremo misliti normalizacije notranjega življenja v Avstriji. Minila sta dva meseca. Toda angleško-ameriške oblasti, ki se na jeziku zavzemajo za zagotovitev prehoda Avstrije v normalne razmere mirnega časa, ne store ničesar, da bi izgnale iz dežele tuje fašistične sodrge. Pa ne samo to: angleško-ameriški zastopniki se zadnje čase ukvarjajo z načrti, ki morajo vzbuditi resno nezaupanje. Po poročilih dnevnega tiska nameravajo ameriške vojaške oblasti s pomočjo UNRRA-e pritegniti k delu v Avstriji živeče "premeščene osebe". Tako namera pomeni odkrit poskus, da se najde pot za trdno in trajno zasidranje v deželi pol milijona inozemskih fašistov.

Angleško-ameriški dobrotniki Avstrije se pač ne ravnaajo po načelih "humanosti", ko hočejo pritegniti k delu "premeščene osebe", temveč po daljnosežnih političnih računih. Nemara, da bo imel prav dopisnik lista "New York Times", ki je nedavno poročal, da smatrajo Združene države Amerike Avstrijo vedno bolj za "strateški center Vzhodne Evrope". Vse kaže, da se prav v tej zvezi kultivira v Avstriji taka "demokracija", pod katero domače prebivalstvo praktično izgublja elementarne pravice, po deželi pa nemoteno pašujejo fašistični hlapi in o-prode.

("Novoje vremja", št. 18. 15. sept. 1946.)

Razni mali oglasi

WOMEN
35 to 50
FACTORY WORK
5 day week
No experience necessary
GOOD PAY
Permanent
PEOPLES
IRON AND METAL CO.
5835 S. Loomis Blvd.

"PROLETAREC"
Socialistično-delavski tednik
Glasilo Jugoslovanske soc. zveze
in Prosvetne matice. Pisan v
slovenskem in angleškem jeziku.
Štane \$3 za celo, \$1.75 za pol.
\$1 za četrt leta.
NAROČITE SI GA!
Naslov:
PROLETAREC
2301 South Lawndale Avenue
CHICAGO 23, ILL.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnici. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 za eno letno naročnino. Kar pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prijete k naročnici. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vsa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:
Za Zdrul. države in Kanado \$6.00
1 tednik in 4.80
2 tednika in 9.60
3 tednike in 14.40
4 tednike in 19.20
5 tednikov in ..... nič
Za Evropo je \$9.00
Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in 6.30
2 tednika in 12.60
3 tednike in 18.90
4 tednike in 25.20
5 tednikov in 31.50

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vsa lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....
1. Ime ..... Čl. družina št. ....
Naslov .....
Uslavite tednik in ga pripitite k moji naročnici od sledetih članov moje družine:
2. .... Čl. družina št. ....
3. .... Čl. družina št. ....
4. .... Čl. družina št. ....
5. .... Čl. družina št. ....
Mesto ..... Država .....
Nov naročnik Star naročnik

Razni mali oglasi

PRODA SE HIŠA
Prodaja se sedem sobna iz opeka zidana hiša v bližini 26. ulice in Lawndale Ave. Posestvo lahko dobite v 30 dneh ako ga kupite. Za druga pojasnila oglašite se pri:
JAMES A. MAREK, Real Estate
2537 So. Ridgeway, Chicago

SKILLED
• PATCHERS
• FURNITURE REPAIRMENT
Permanent Positions - Top Salary
PHILCO DISTRIBUTORS
509 E. Illinois Street

ALERT GIRL OR WOMAN
with sewing experience
Interested in learning
Dressmaking
and
Designing
on Ladies' Finer Apparel
Permanent Position - Good Salary
Excellent working conditions
Phone:
Village 7749—from 9 A.M. to 6 P.M.
or
Forest 5977—from 7 P.M. to 10 P.M.

VAŠI PRIHRANKI
SO DOBRO DOŠLI
PREMOŽENJE
NAD
12 1/2 MILIJONA
SECOND FEDERAL
Savings & Loan Assn.

ALI GLEDATE ZA DOBRO
PLAČO IN STABILNOST?
Telefon kompanija ima nekaj takih prilik

HIŠNICE
(JANITRESSES)
Takoj od začetka plača 72 1/2 na uro, po treh mesecih 77 1/2 na uro in po šestih mesecih po 82 1/2 na uro
ŽENSKES ZA ČIŠČENJE V VSEH DELIH MESTA
Delovne ure od 5:30 pop. do 12 ure ponoči
Oglasite se pri

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v uposlovalnem uradu za ženske v pritrilju
309 W. WASHINGTON ST.

"Imenitni tujci" v Avstriji

L. Andrejev
(Pismo z Dunaja)

Eden izmed domačih provincialnih listov je objavil nedavno karkaroturo, posvečeno prečemu vprašanju o tako imenovanih "premeščenih osebah." Risba je prikazovala starega ljubimca avstrijskega ljudstva, šaljivca in modričarja Hasslingerja, ki je bil prisel v prestolnico Štajerske Graz. Ker je vedel, da prebivajo v mestu mnogi inozemski "begunci," se je obrnil Hasslinger previdno na prvega, ki ga je srečal, kar takoj v večjih jezikih: "Molim lepo, kirem sipen, prošne pana, please, bitte, kje je tu avstrijski konzulat?"

Na prvi pogled se ždi ta šala res čudna, toda Hasslinger nedvomno ni bil posebno daleč od resnice, ko je v avstrijskem mestu povpraševal, kje je avstrijski konzulat. Zares, če te zanese pot v zapadne pokrajine dežele, se nehote vprašaš: V kateri deželi pa smo prav za prav? Vidite namreč mesta in vasi, kjer se povsod razlega tuj jezik, koder tavajo sumljivi tipi raznih narodnosti, ki vzbujajo zanimanje s svojim držnim in izvajajočim vedenjem. Prebivajo v slikovitih letoviških krajih, polni so jih vlaki, ki vozijo v okolice mest, trgujejo na sejnih, prirejajo "umetnostne razstave," razkazujejo zdaj portrete Pilsudskega, zdaj Andersa, organizirajo "narodne bloke" in tajne tolpe, izvršujejo kriminalne zločine in strahujejo domačine—Avstrijce. Na take subjekte naletiš povsod, koncentrirani pa so večinoma v Salzburgu in Gornji Avstriji (ameriška okupacijska co-

na), Koroški in Štajerski (angleška cona), Tirolski in Predarlški (francoska cona).

Lani pozimi so pravili, da je v Avstriji 300.000 beguncev. Pozneje pa se je izkazalo, da je to številno mnogo premajhno. Pokazalo se je, da jih je približno dvakrat toliko. V Salzburgu izhajajoča revija "Berichte und Informationen," ki je pod kontrolo Američanov in je glasilo avstrijskega znanstveno raziskovalnega instituta za vprašanja ekonomije, je 7. junija 1946 poročala, da odpade v zapadnih conah Avstrije na vse prebivalce 18% "beguncev" in da se jih je največ naselilo v pokrajini Salzburg, kjer jih je 31% vseh prebivalcev.

V zapadnih pokrajinah Avstrije je torej blizu pol milijona tujcev. Splošno priznано je, da ti ljudje v pretežni večini nimajo čiste vesti. Še nevedno, prav do poloma fašistične Nemčije, so bili z dušo in telesom udnjani Hitlerju, potem pa so pobegnili v tihe alpske pokrajine Avstrije z namenom, da bi tam dočakali boljše čase, ko bodo njihovi težki zločini izročeni pozabi. Mno-

gi izmed njih upajo še zdaj, da bodo kot oprede sodelovali v novih pohodih za svetovno gospodstvo. Vse kaže, da slone te nade na nekih obljubah...

Tu so se zbrali fašistični izrodki vseh branž in činov. V posebnih taboriščih in izven njih žive Pavličevi ustaši in Mihajlovičevi četniki, madžarski salašisti, Andersovi plačanci, izdajalci vlasovci, Nemci iz vrste dežel Jugovzhodne Evrope, Slovaki, Romuni, Bolgari, Finci, ki se vsi po pravici boje vrniti se v domovino.

Kakor je rekel šef jugoslovanske komisije za ugotavljanje vojnih zločinov v Avstriji major Binčič, se je naselilo zdaj v avstrijskih pokrajinah mnogo jugoslovanskih vojnih zločincev, ki jih lažejo beograjske oblasti.

Ti ljudje kakor, mimogrede rečeno, tudi vojni zločinci drugih dežel ne drže križem rok. Navezujejo stike s fašistično ilegalo v domovini, opravljajo razdiralno delo, razširjajo letake in literaturo. Vsakomur je jasno, da to še daleč niso navadni begunci. Človek dobi vtis, da se je na zapadu Avstrije naselila reakcionarna uselina malone iz vse Evrope, da so se tu potuhnilih sovražnikov novih demokratičnih režimov, ki so nastopali kot posledica razbitja fašizma v Jugovzhodni Evropi. Ob pogledu na to sliko tu po pravici pravijo: "Avstrija je postala zavetišče za fašistične begunce iz mnogih držav. Menda ni druge dežele razen Španije, Portugalske in Grčije, kjer bi se tako dobro po-

TISKARNA S.N.P.J.

—sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, alovškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.....

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

.... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
.... Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904